

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בהר – בחוקותי

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ג

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה
שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכות
התגלותו של הרבי מלך המשיח

*

נתרם ע"י

הרוצה בעילום שמו

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

הי' שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

אומר בכל יום באופן דחדש ממש „פקד פקדתי אתכם“, ומשיח צדקנו „עומד אחר כתלנו“, והנה זה בא¹⁰, ויש להתכונן לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התומ"צ, כפס"ד הרמב"ם¹¹ (בעל יום ההילולא דכ"ף טבת, מוצש"ק זה) שע"י „מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה“.

(משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת תנש"א)

(9) שה"ש ב, ט.

(10) שם ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).

(11) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגנוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

(א) זה אינו קשור עם עול שמים, כי אם במדת הבטחון.

(ב) העדר הבטחון אינו קשור עם ענין הריבית, אלא עם גמילות חסדים. לפני הפסוקים של מצות ריבית אומרת הפרשה: „וכי ימוך אחיך גו' והחזקת בו“² שיש להלוות לו ללא רווח. אם אדם אינו רוצה להלוות את כספו ללא נטילת רווח, מתוך שחושש לפרנסתו, שלכן רוצה לסחור (ולהרויח) בכל פרוטה מכספו, הרי הוא מראה בזה שחסרה לו מדת הבטחון, אבל אינו עובר בזה על איסור ריבית (שהרי לא הלוה).

ב. קבלת עול שמים – שביטוייה הוא קיום המצוות – ענינה הוא: השתתפות מלמעלה בעבודת האדם. ידוע³ הפירוש בברכת המצוות „אשר קדשנו במצותיו“ – במצותיו של הקב"ה, גם הקב"ה מקיים את המצוות, ובוה ישנם שני ענינים⁴: (א) קיום המצוות למעלה שקודם לקיום המצוות של ישראל, וכמאמר רז"ל: „מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות“; (ב) קיום המצוות שלמעלה שנפעל על ידי קיום המצוות של ישראל. כמאמר רז"ל⁵: „כל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו“, וכפי שהוא בתורה, כן הוא גם במצוות. מובן, שמה שהמצוות של בני ישראל פועלים את קיום המצוות למעלה, אין זה משום שיש ערך ביניהם, שהרי נברא אין לו שום ערך לגבי בורא; אלא שכך עלה ברצונו יתברך, שקיום המצוות של בני ישראל יפעל כביכול למעלה.

וצריך להבין: מהו באמת הטעם לרצון זה, שעבודת האדם למטה תשפיע כביכול למעלה, אף שהם באין ערוך.

ענין קיום המצוות שלמעלה הקודם

(2) בהר כה, לה.

(3) לקו"ת ואתחנן ט, ד. שה"ש יב, א.

(4) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 217 בהערה 11

ובהמצויין שם.

(5) תדבאר רפי"ת. יל"ש איכה רמז תתל"ד.

א. בפרשת השבוע מצוה התורה שלא יתנו (ולא יטלו)¹ ריבית, ומסיימת „אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים גו' להיות לכם לאלקים“. נאמר על כך בספרא: „מכאן אמרו כל המקבל עליו עול ריבית מקבל עול שמים וכל הפורק ממנו עול ריבית פורק ממנו עול שמים.. שכל המודה במצות ריבית מודה ביציאת מצרים וכל הכופר במצות ריבית כאילו כופר ביציאת מצרים“.

וצריך להבין את השייכות המיוחדת של מצות ריבית (יותר משאר מצוות) ליציאת מצרים ולקבלת עול שמים. את השייכות של ריבית ליציאת מצרים מבאר רש"י (על פי הגמרא), שכשם שביציאת מצרים הבדיל הקב"ה בין בכור לשאינו בכור, כך „אני יודע ונפרע מן המלוה מעות לישראל בריבית ואומר של נכרי הם“. אלא שביאור זה מסביר את השייכות של ריבית ליציאת מצרים רק במקרה מיוחד כשאחד מלוה מעות בריבית באומרו „של נכרי הם“ וגם במקרה זה – אין זה כאשר אומר כן משום שאם ידע הלוה ששל ישראל הם לא ירצה ללוות¹, או שבית דין לא ירשה זאת, רק כאשר הוא חושב שאין הקב"ה מבחין ח"ו שהמעות הוא שלו, – הרי זו כפירה ביציאת מצרים שבה הבחין הקב"ה כו'. אבל הרי אין זה ביאור על השייכות של כללות מצות ריבית ליציאת מצרים. גם – שייכות ריבית לעול שמים דורשת עדיין ביאור.

יש מפרשים המבארים זאת, בכך, שכאשר אדם מלוה כסף ליהודי אחר ללא ריבית, ואינו חושב או על הריווח, הוא מראה בזה את בטחונו בהקב"ה ומקבל על עצמו עול שמים, את הציווי לעזור ליהודי ללא כל קבלת ריוח, ואילו המלוה בריבית, מגלה הדבר שאינו בוטח בה, ופורק מעליו עול שמים.

אך הביאור אינו מובן:

(1) כי גם הלוה עובר (ע"פ דברים כג, כ). שו"ע אדה"ז ריש הל' רבית.

י.ב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין"¹, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים"², ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו³.

* * *

גם לאחרי קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן ד"הבאים מצרימה"⁴, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים"⁵, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אתכם"⁶ בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממשה רבינו שבדורנו⁷, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכ"כ לאחרי שישנה גם השלימות דארבעים שנה, "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ועומדים בשנת ה"א (ה'תשנ"א), ר"ת (ה' תהא שנת) נפלאות אראנו.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני ע"י ההכרזה שהקב"ה

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) שיחת "מה"ת תרפ"ט.

(3) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

(4) שמות א, א.

(5) שמו"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.

(6) שמות ג, טז.

(7) ראה ב"ר פנ"ו, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז ת"ס (קיב,

רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.

(8) תבוא כט, ג.

לקוטי

לעבודת האדם למטה, מובן, שכן בכך "שהוא עושה" הוא נותן כוח "לישראל לעשות", אבל מהו הביאור בזה, שעשיית בני ישראל פועלת שדבר זה עצמו ייעשה גם למעלה?

ג. להבין זאת, יש להקדים תחילה כללות ענין העבודה. לכאורה, לשם מה צריך להיות הסדר שבני ישראל חייבים בענין העבודה, מדוע לא יתן להם הקב"ה כל ההשפעות מלמעלה, בדרך אתערותא דלעילא. ובפרט לפי הידוע, שכוונת הבריאה היתה "כדי להטיב לברואיו"⁶, כי הקב"ה הוא "טבע הטוב להטיב"⁷ – ומצד להטיב היו צריכים הברואים לקבל את כל ההשפעות שלהם גם ללא עבודה? נאמר ההסבר על כך: מתי ההשפעה היא באמיתית הטוב, כאשר המקבל ראוי אליה, לא במתנת חנם. כשנותנים לאדם מתנת חנם, שלא התייגע עליה, היא נקראת "נהמא דכסופא" (=לחם בושת) וכיון ש"טבע הטוב להטיב" רצה הקב"ה לתת לישראל את הטוב האמיתי, לכן קבע שיקבלו את ההשפעות על ידי עבודה דוקא.

לפי זה יובן גם מדוע עבודת האדם פועלת כביכול למעלה:

כשאדם מקבל שכר (השפעה) עבור עבודה (לא מתנת חנם), אבל העבודה היא כוון שאינה מביאה למשלם ("המשפיע") כל תועלת, הרי השכר שמקבלים עבור עבודה כזאת היא עדיין בגדר של "נהמא דכסופא", מאחר שהמקבל יודע, שהעבודה, עבורה נותנים את ההשפעה, אינה פועלת כלום, ובמילא אין מגיע עבורה שכר.

לכן נקבע מלמעלה הסדר, שעבודת האדם תפעל למעלה (את אותן המצוות הנעשות למטה), בכדי שהשכר לא יהיה כלל "נהמא דכסופא"; עבודתם הרי פועלת גם למעלה – זכאים הם אפוא לקבל שכר עבור עבודתם⁸.

(6) ע"ח שער הכללים בתחילתו.

(7) שער היחוד והאמונה פ"ד.

(8) ואף שאי"ז מצד העבודה עצמה (שהרי אין ערוך בין נברא לבורא) ורק לפי שכן עלה ברצונו ית' כנ"ל, אעפ"כ, מצד הרצון שלמעלה שעבודת הנבראים תתפוס

בהר

שיחות

ד. טעם נוסף:

עבודה שהיא עצמה אינה מביאה תועלת – אפילו כשמקבלים עבורה שכר – אין בה כל חיות ועונג. ובמילא, קשה מאוד לבצע אותה והיא מעייפת מאוד, עבודת פרך⁹.

(כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמשל על כך: פריץ אחד קרא לאיכר וציוה עליו "לעבוד" במגל, להעבירו הלך וחזר בחדר הפריץ כדרך שעושה בעבודתו בשדה, והבטיח לו לשלם עבור ה"עבודה". בתחילה הסכים האיכר, אבל לאחר שעבד זמן קצר, התחרט, בטענה: "ראבאטו גיע ווידאט" – העבודה אינה ניכרת).

משום כך נקבע מלמעלה שעבודת האדם תפעל למעלה, וידיעת הדבר נותנת חיות ותענוג בעבודה. כן – נותנת הידיעה כוח לעמוד נגד יצר הרע¹⁰, תוך הרגשה, שהעבודה נוגעת עד לעצמותו ומהותו ית', כביכול.

ה. כיון שכל ההמשכות מלמעלה באות על ידי עבודת האדם, הרי כשם שהוא בנוגע להמשכה פרטית של כל מצוה לחוד, שנוצרת מצוה שלמעלה על ידי אותה המצוה שמקיים האדם, כך הוא גם בנוגע כללות הענין עצמו: כדי שעבודת האדם תפעל למעלה, יש צורך בעבודה. ועבודה זו היא – מצות ריבית.

ריבית פירושה: לקבל רווח מהלוואת ממון. כלומר קבלת שכר עבור זה שבבעבר הממון היה שלו (אף שעתה הממון יצא מרשותו לרשות הלווה), ועל ידי שהלווה את הממון פעם, נתן (המלווה) אז אפשרות ללווה לסחור בו. זהירות מריבית פירושה, לקבל רווח רק ממה ששייך אליו עתה. (שזה הרי גם ענין "היתר עיסקא", שחלק מהממון נשאר למלווה, אלא שנותנו רק בפקדון ללווה, ואת הרווח הוא מקבל רק מאותו חלק הממון ששייך אליו גם עתה ועל דרך זה – שכירת בהמה וכלים).

מקום וכו' הרי לאחרי גילוי רצון זה – נעשה כן באמת (ע"ד המבואר בדרך מצותין נד, ב).

(9) תו"כ לבהר כה, מג. (הובא בפירוש"ס). ראה ג"כ ד"ה קרוב ה' תר"ץ סניף ב.

(10) להעיר ג"כ מד"ה ויקח המן (הוספות לתו"א).

כדרך שיהודי נוהג עם יהודי שני, כך נוהגים עמו מלמעלה: אם הוא עובר על איסור ריבית, הוא נוטל עתה רווח משום שנתן לו בעבר ממון, כך היא גם ההנהגה מלמעלה עמו; אין השתתפות עתה מלמעלה, כביכול, בעבודתו¹¹; ישנו רק נתינת ה"ממון", כוח – קיום המצוות שלמעלה – קודם שמתחיל "לסחור" – לעבוד את עבודתו; זה נותן לו כוח לעבודתו. ואילו כאשר הוא מקיים את מצות ריבית, גם מלמעלה מתנהגים עמו, שנותנים לו לא רק עובר לעבודתו את הכוח לעשותה, אלא גם עתה משתתפים עמו מלמעלה, בעבודה עצמה – "הקב"ה קורא ושונה נגדו". זוהי השייכות של מצות ריבית עם קבלת עול שמים ויציאת מצרים: מצות ריבית היא ענין (וסדר) כללי¹², על ידה נעשה הקב"ה כביכול שותף לאדם בעבודתו – קבלת עול שמים (קיום המצוות) וכיון שהוא קשור עם הקב"ה, יוצא הוא מכל המצרים וההגבלות – יציאת מצרים.

1. צדיקים דומים לבוראם¹³. כשם שדרכו

של הקב"ה היא לא רק להעניק כוח עובר לעבודת התורה והמצוות, כי אם גם אחר כך, כשבני ישראל מקיימים את המצוות בפועל, הוא גם מקיים את אותן המצוות. הנהגה זו היא גם כביכול, אצל צדיקים ובמיוחד נשיאי ישראל – שהם מהוים ממוצע המחבר את בני ישראל עם הקב"ה¹⁴ – שלא רק שהם נותנים כוח לשלוחיהם לבצע שליחותם, כי אם גם הם עצמם עושים את אותה עבודה שהטילו על שלוחיהם.

הנהגה זו ראו בגלוי ביותר אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר: לא זו בלבד ששלח שלוחים ונתן להם את הכוח לפעול בהחזקת היהדות בכלל והפצת המעיינות בפרט, אלא שגם תמיד (לא רק בשנים הראשונות, כי אם גם בשנים המאוחרות יותר כשכבר העמיד תלמידים ותלמידי תלמידים, שהם יכלו לעשות את העבודה) התמסר בעצמו לעבודה זו.

זוהי הוראה לכל המקושרים שלו והולכים בעקבותיו: אין להם להסתפק בכך שהעמידו תלמידים העוסקים כבר בהרבצת התורה והפצת המעיינות, מתוך חישוב שכיון שהעבודה שתלמידיהם עושים, באה כתוצאה מהשפעתם, במילא הרי גם הם, המשפיעים, יקבלו את תוספת האור הנמשכת על ידי עבודת התלמידים: ועל כן אינם צריכים עתה לעסוק עם הזולת, אלא יעסקו בתורה לעצמם. הנהגה זו – לקבל רווח (תוספת אור) על עבודה שבעבר – היא (בדקות) ענין של ריבית. עליהם תמיד לעסוק לא רק עם עצמם, אלא גם עם הזולת; לעשות אותה עבודה הנדרשת מתלמידיהם.

והשכר להנהגה של זהירות מריבית הוא, שגם בעבודתם העצמית יזכו להשתתפות הרבי, הנשיא, ועל ידו – שהוא עומד בין ה' וביניכם – את ההשתתפות של הקב"ה, קבלת עול שמים, זה יפעול אצלם גם את ענין יציאת מצרים, שיוציאם מכל המצרים וההגבלות שלהם.

(משיחות ש"פ בהר"ב תש"י)

14) ראה תורת שלום ע' 158.

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוכ בשלימות, "די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בבל"⁹ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשית¹¹ לא עשיתי אלא בשבילכם. . הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההדגשה. . בהענין ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני. . כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹², וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "לא לתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹³, "שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממשי"¹⁴.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנש"א)

8) תניא רפ"ז.

9) יחזקאל כד, ב.

10) יל"ש ישעי' רמז תצט.

11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרון ביד החוצב בו.

12) שה"ש ב, ה. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח ב).

13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.

14) "היום יום" – ט"ו טבת.

הוספה

בשורת הגאולה

יא.

מצינו בגדעון ש"בימיו היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות. . . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני", "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים".²

. . . הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירו הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"³, עוד בזמן הגמרא, ועאכ"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא . . . ובנוגע לתשובה («אין הדבר תלוי אלא בתשובה»³) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעי"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁴ מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא⁵ שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור)⁶ אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה "לא בשמים היא"⁷, הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

- (1) תנחומא שופטים ד.
- (2) יל"ש שופטים רמז סב.
- (3) סנהדרין צז, ב.
- (4) זח"א קכט, סע"א.
- (5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טושו"ע אה"ע סל"ח סל"א.
- (6) ע"פ גירסת האור זרוע סק"ב.
- (7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

בחוקותי

שבכתב יש מספר קבוע של פסוקים אותיות וכו' ואסור שיהיה בה יתר, אבל ההגבלה של תורה שבעל פה היא – רק במה שהוא בגילוי בפועל, אך מבחינת הכלול בתוכה, ובא לידי גילוי עוד ועוד, – "מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש"⁴ – התורה שבעל פה היא בלי גבול, כן הוא גם בתורה שבכתב עצמה: החלק שבתורה שלא נתפרש טעמו, החלק בו מדובר בחוקים, הוא קטן בהרבה מן החלק בתורה המדבר על מצוות הניתנות להשגה. ואם כן אינו מובן הלשון "בחוקותי תלכו" – כשרוצה הפסוק לצוות "שתהיו עמלים בתורה", הוא מזכיר חוקים המהווים חלק קטן בתורה?

ב. אדמו"ר הוקן מברא בלקוטי תורה ש"בחוקותי" הוא מלשון חקיקה, והפסוק מרמז כאן שהיגיעה בלימוד התורה צריכה להיות באופן של חקיקה.

החידוש באותיות החקיקה מתבטא בכך, שלא זו בלבד שהאותיות מתאחדות עם הדבר עליו הם נחקקות

– מעלה זו מצויה גם באותיות הכתיבה, אף שהאותיות הנכתבות על הקלף הם דבר שנוסף על הקלף, אבל נעשים הם, על ידי הכתיבה מאוחדים עם הקלף –

אלא שמעלת ה"חקיקה" היא, שהאותיות אינן מציאות לעצמם, כל מציאותם היא רק הדבר שעליו הן חקוקות.

וזהו ההוראה של "בחוקותי" בנוגע ללימוד התורה: אין כאן כוונה להזהיר שעל האדם הלומד תורה להיות מאוחד עם התורה (על לימוד כזה – שהלומד נשאר דבר נפרד מהתורה, כתורתו של דואג שהיתה "מן השפה ולחוץ"⁵ – אין שוללים כאן). כאן באה האזהרה שהלימוד צריך להיות באופן של חקיקה; לא די

א. על הפסוק "אם בחוקותי תלכו" נאמר בספרא (ומובא גם ברש"י): "יכול אלה המצוות ת"ל כו' שתהיו עמלים בתורה", ש"בחוקותי תלכו" אין פירושו קיום המצוות, כיון שזה נאמר בפירוש אחר כך "ואת מצותי תשמרו וגו', אלא פירוש "בחוקותי תלכו" הוא שתהיו עמלים בתורה.

וצריך להבין: אילו היתה כוונת "בחוקותי" לקיום מצוות, היה מקום להסביר מדוע הוא מזכיר רק חוקים, על אף שבמצוות ישנם גם הסוגים של עדות ומשפטים, שכן גם עדות ומשפטים, שיש להם טעם, צריכים לקיימם מתוך קבלת עול, כמו החוקים¹. אבל מאחר שכאן מדובר בלימוד תורה, מדוע, נוקט כאן הפסוק הלשון "בחוקותי תלכו", תורה הרי היא בעיקרה הבנה והשגה: יש לעמול לא רק כדי לשנן ולדעת את פרטי הדינים אלא כדי להבין את טעמיהם, כפי שנתפרשו בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה.

ואף שהמצוות הנקראות בשם חוקים, אי אפשר להבין את טעמיהן, שהרי עליהן נאמר² "חוקה כו' אין לך רשות להרהר אחרי", הרי הן רק חלק קטן בתורה, ואילו החלק הגדול בתורה ניתן בהשגה דוקא.

כשם שתורה שבכתב, בכללה, – שעיקר ענינה הוא קריאה, שלכן יכול גם עס"הארץ לברך ברכת התורה אף שאינו מבין את פירוש המילים שאומר – היא בכמות קטנה בהרבה מתורה שבעל פה – שאותה צריכים להבין דוקא, וכאשר אין מבינים את הנלמד, אי אפשר לברך עליו ברכת התורה³.

(ויתרה מזו: הבדל זה בין תורה שבכתב ותורה שבעל פה הוא באין ערוך: לתורה

- (1) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 149 ואילך ובהמצויין שם.
- (2) רש"י ר"פ חוקת.
- (3) הל' ת"ת לאדמו"ר ספ"ב. לקו"ת ויקרא ביאור ולא תשביית.

- (4) ראה ירושלמי פאה פ"ב, ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ויק"ד רפכ"ב. תניא קו"א ד"ה ולהבין פרטי.
- (5) סנהדרין קו, ב.

(משום שהם קשורים בענין השתלשלות: העולם וכו', כוחות האדם), בהם הולך האדם מדרגה לדרגה. לדוגמא – במדות שייך לומר, שהוא הולך ועולה מדרגה לדרגה – "מאהבה וזטא" ל"אהבה רבה"; כך גם בשכל: שכל קטן, שכל גדול. אבל מה מקום יש להליכה בחוקים, קבלת עול?

ב"לקוטי תורה" מפרש אדמו"ר הזקן, שהביטוי "תלכו" רומז לנתינת השכר: שכר העבודה של "בחוקותי" הוא – "תלכו", והליכה אמיתית היא – בלי גבול. פשוטות הכתוב כפי שלומדים ב"חדר" עם תינוקות של בית רבן שפירוט השכר מתחיל מ"ונתתי גשמיכם בעתם וגו'", ואילו ה"תלכו" מדבר בעבודת האדם.

ה. ב"לקוטי תורה" נאמר¹¹, שעיקר האמונה הוא במדריגות של אלקות שאין השכל יכול להשיג אותן. שכן באותן דרגות שהשכל יכול להשיגן חייבת להיות גם השגה, רק לאחזר שלימות ההשגה שלו, עד כמה ששכלו מסוגל להשיג. רק באותן דרגות גבוהות שאין שכלו יכול להשיגן, שם הוא מקום האמונה.

– זהו הרי החידוש באמונת ישראל לגבי אמונת אומות העולם, להבדיל¹². אצל אומות העולם אין אמונה אמיתית באלקות. אמונתם היא באותן דרגות שהשכל מכריח. לכן אמונתם היא רק בבחינת "ממלא כל עלמין", הבחינה של אלקות המושגת בשכל. מה שאין כן בישראל, האמונה היא בבחינת טוב כל עלמין, שהיא נעלית מהשגת השכל –

מזה מובן, שמאחר שבשכל יש עליות מדרגה לדרגה כנאמר¹³ "ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה", הרי ככל שההשגה נעלית יותר, כך גם האמונה היא בבחינות גבוהות יותר: הענינים שעליהם זקוק היה בתחילה לאמונה, כבר נקלטו אצלו בהשגה, והאמונה

כך שהיחוד שלו עם התורה הוא באופן של שני דברים המתאחדים (כתיבה), אלא דרוש גם, שהוא לא יהיה כל מציאות לעצמו, כל מציאותו תהיה – תורה (חקיקה).

בדוגמת משה רבינו (מקבל ראשון של התורה), שהיה בהתבטלות ויחוד כזה עם אלקות עד שאמר⁶ "ונתתי עשב גו'", כי "שכינה מדברת מתוך גרונו"⁷. וכך גם הביטול של רשב"י, שאמר "ראיתי בני עליה כו' אם שנים הן כו"⁸ "ואם חד הוא כו"⁹ – אף שהשתבחות עצמית אינה מדרך הצדיקים – משום שלא היה מציאות לעצמו וכל מציאותו היתה אלקות (ביטול של חקיקה).

ג. כמדובר כמה פעמים, קשורים כל הפירושים בתורה זה בזה¹⁰. מובן אפוא שפירוש אדמו"ר הזקן: "בחוקותי" – מלשון חקיקה, מתאים לפירוש הפשוט: "בחוקותי" המצוות הנקראים חוקים, כלומר שלימוד התורה צריך להיות באופן של "חוקים", קבלת עול: הן אמת, שהאדם צריך להבין את התורה בשכל, אבל דבר זה עצמו הוא עושה בקבלת עול (לא בגלל התענוג שלו, אלא משום שהקב"ה ציוה ללמוד באופן של השגה), משום כך ישנו אצלו ה"עמלים בתורה", הוא מתנייג בלימוד יותר מאשר נדרש לפי טבעו והתמדתו (אם עושה זאת רק מצד התענוג שלו בתורה, אזי, הלימוד נמדד לפי גודל התענוג שיש לו בזה ואין אצלו כלל עמל). וזוהי השייכות שבין שני הפירושים: על ידי הלימוד באופן של חוקים, "שתהיו עמלים בתורה", הוא מגיע לכך שלימודו יהיה באופן של "חקיקה", שהוא עם התורה נעשים אחד ממש.

ד. אבל עדיין צריך להבין את הלשון "בחוקותי תלכו". המושג "הליכה" שייך בענינים כאלו, שיש בהם חילוקי דרגות

(6) דברים יא, טו. לקו"ת בחוקותי (ג, א).

(7) להעיר מוח"ג רלב, א ושם ז, א. רסה, טע"א. שמו"ר פ"ג, טו. ויק"ר פ"ב, ג. מכילתא שמות יח, יט.

(8) סוכה מה, ב. סנהדרין צו, ב.

(9) בי"ד פל"ה, ב.

(10) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 35.

שלו עתה היא בדרגות נעלות יותר באלקות. מובן מזה, שהמושג הליכה שייך גם בחוקים. ככל שהשגתו במצוות נעלית יותר, כך החוקים נעלים אצלו. מה שהיה אצלו תחילה בבחינת חוקים, שוב אינו אצלו היום "חוקים", שהרי כבר מושגים בשכלו.

כדרך שמצינו במשה רבינו, שאמר לו הקב"ה¹⁴: "לך אני מגלה טעם פרה". הרי מ"א שוב לא היה ענין פרה אדומה אצל משה רבינו בבחינת "חוקה". מאידך הרי אי אפשר לומר שהיה חסר אצל משה רבינו ח"ו ענין החוקים – אלא שאצלו היה ענין החוקים בדרגה נעלית יותר.

וזהו פירוש בחוקותי תלכו – שתהיו עמלים

בתורה. יש חובה להתייגע תמיד בתורה. היגיעה של אתמול שהיתה עד מיצוי הנפש אין די בה היום. היום צריכה להיות אצלו השגה נעלית יותר, ובמילא – חוקים נעלים יותר; "בחוקותי תלכו" – הוא בבחינת "מהלך" לגבי חוקים¹⁵.

השכר לזה הוא – "ונתתי גשמיכם בעתם וגו'" עד "ואולך אתכם קוממיות", בגאולה העתידה, שבה תהיה ההליכה בלי גבול, "ילכו מחיל אל חיל", עד שיזכו לגילוי שהוא נעלה מהליכה – "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁶.

(משיחת ש"פ בחוקותי תשכ"ב)

(15) ראה עד"ז לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 258 הערה 8.
(16) סוף תמיד.

(14) במדב"ר פי"ט, ו.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד

(11) ואתחנן ד, א ואילך. דרך מצותך מה, א ואילך.

(12) ראה סידור שער החמ"צ. ובכ"מ.

(13) איוב לג, ו.